

Beautifying Our Mitzvos with Young Children and Matzah Crumbs

ה' שבט, הילולא של ה"שפת אמת" זי"ע
פרשת בא, תש"פ

1) שמות (בא) - פרק י, פסוקים ז-יא

(ז) ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ד' אלקיהם הטרים תדע כי אבדה מצרים. (ח) ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ד' אלקיהם מי ומי ההלכים: (ט) ויאמר משה בנערנו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ד' לנו: (י) ויאמר אליהם יהי כן יקח עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראוי כי רעה נגד פניכם: (יא) לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ד' כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה:

2) רש"י (שם)

לא כן - כאשר אמרתם להוליך הטף עמכם אלא לכו נא הגברים ועבדו את ד'.
כי אתה אתם מבקשים - כי אותה בקשתם עד הנה נזבחה לאלקינו (שמות ה ח), ואין דרך הטף לזבח:

3) מסכת חגיגה דף ג.

תנו רבנן: מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר (בן) חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין, אמר להם: מה חידוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: תלמידך אנו, ומימך אנו שותין. אמר להם: אף על פי כן, אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, שבת של מי היתה? - שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה. - ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת הקהל. ומה דרש בה? "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" (דברים לא, יב) אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? כדי ליתן שכר למביאיהן. - אמר להם: מרגלית טובה היתה בידיכם ובקשתם לאבדה ממני!

4) שמות (בא) - פרק יב, פסוק לד

וישא העם את בצקו טרים יחמץ משארתם צרות בשמלתם על שקמם.

5) רש"י (שם)

משארתם - שירי מצה ומרור:
על שקמם - אף על פי שבהמות הרבה הוליכו עמהם, מחבבים היו את המצווה.

6) מסכת מגילה דף כו:

תנו רבנן: תשמישי מצוה - נזרקין, תשמישי קדושה - נגנזין.

7) שולחן ערוך - אורח חיים, סימן כא, סעיף א [הלכות ציצית]

חוטי ציצית שנפסקו, יכול לזרקן לאשפה, מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה... (וי"א דאף לאחר שנפסקו, אין לנהוג בהן מנהג בזיון לזרקן במקום מגונה, אלא שאינן צריכין גניזה (כל בו הלכות שבת). ויש מדקדקין לגנון, והמחמיר ומדקדק במצות תע"ב (מהרי"ל הלכות ציצית)

8) ט"ז (שם)

במקום מגונה. מסיים בשם מהרי"ל שנהג לגונזם ולהניחם תוך ספר אי או לעשות בהם שום מצוה עכ"ל. ולפי"ז נראה דה"ה בסכך סוכה טוב שלא לעשות בו לצורך דבר שאינו כבוד למצוה שעברה:

9) פרי מגדים (שם)

...ודפנות הסוכה יש לעיין ביה, ומי"מ נכון שלא לעשות תשמיש מגונה מהם.

10) דברי דוד (ר' דוד הלוי סגל זצ"ל [הט"ז]) [1586-1667]

[מְשַׁאֲרְתֶם] שירי מצה ומרור. אבל שירי פסח הם נותר ובשרפה. וקשה מה מצוה יש בשירי מצה ומרור הא כבר נעשה המצוה בזמנה? ונראה כיון דהוקצה למצוה יש ליזהר אף בנותר ממנה לחבנו. וזה סיוע למה שכתבתי באו"ח סי' קס"ז שיש ליזהר שלא יתן לכותי מן חתיכת המוציא שבוצע:

11) שפת אמת – ליקוטים, פרשת בא [1847-1905]

באביהם, וע"י שעושה האב ואם עמו מצוה בזדכך הבן ונתוסף בו קדושה, אף שאינו בר דעת, וכמו מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, כן חסרון מעשיו של הבן מצד אונסא [הוא] כמאן דעביד ורצון המביאים אותו הוא כמעשה, וזהו הוא ענין הבאת הסף והוא תושבע"פ מצד חכמה הרואה את הנו"ד כדי להיות הילד מורגל בקדושה וזהו תוספות והידור מצוה והכנה למצוה והוא ענין תושבע"פ כנ"ל, וז"ש בני שנק' ע"ש שבנין בחי' ישראל והוא כנס"י והכל אחד:

מה שהקשה פרעה לשלח הטף מקודם, [דהנה] הפי' שכ' הו"ל בהקל הטף למה באו לית שכר למביאיהם, אין מובן כיון שאין טעם למו שכר, אולם הפי' שיש כח בישראל לעשו מעשה לש"ש ונעשה מזה מצוה, והוא עני תושבע"פ דברי חכמים כדבונות כו' נטועים כו' וכ' חיי עולם נטע בחוכינו זה תושבע"פ, וזה שסמכו שם בגמ' הגיגה ובמד' אלו ב' הדרשות שחידש ראב"ע ע"ש, וז"ש מרע"ה בנערינו כו' כי חג ה' לנו, לנו ממש כמ"ש אשר תקראו אתם כו' כנ"ל, והנה הטף נכללים

12) שפת אמת - פרשת בא, שנת תרנ"ט

בפסוק מְשַׁאֲרְתֶם צָרְרֹת בְּשִׁמְלֹתֶם. אמרו במכילתא וכי לא הי' להם בהמות רק לחבב את המצוה ע"ש. כי הנה עיקר תכלית המצוה להיות נשאר ממנה רשימה באדם. כמ"ש במ"א פי' "וּמִצֹּתַי תִּצְפֹּן אֶתְדָךְ" (משלי ב, א; ז, א). כאשר עושין המצות ברוב אהבה ותשוקה נשארת הארת המצוה בנפש האדם. וכמ"ש צדיק זכיותיו חקוקין על עצמותיו. וזה שהי' שירי מצה ומרור צרורות בשמלותם רמז על הלבוש שנעשה ע"י המצות. וכן מ"ש חז"ל בפסוק ויקחו להם. למה הקדים לקיחת הפסח? לפי שהיו בניי ערום וערי' מן המצות ע"ש. והענין הוא כי וודאי עיקר המצוה היא צורך גבוה. וצריך האדם לעשות המצוה לש"ש בלבד. אבל הכנת המצוה והתשוקה קודם המצוה ולאחריה, מצד זה נעשה מלבוש הנפש שהמצוה נותנת ברכה לפני' ולאחרי'. וכמ"ש במ"א מ"ש חז"ל הרהורי עבירה קשין מעבירה. כמו כן הרהורי מצוה טובים מגוף המצוה. והיינו כי הגם שעיקר פגם העבירה בשורש היא בעשייתה, אבל הקילקול אל נפש האדם מתרבה ביותר ע"י הרהור עבירה. וכן הוא במצוה. אשר עיקר המצוה צורך גבוה. אבל רוב הרהור והתשוקה אל המצוה מתקן נפש האדם. וז"ש ז"ל רצה הקב"ה לזכות את ישראל הרבה להם תורה ומצות. שכל התקונים שלמעלה, מסר הקב"ה לבניי להיות נעשין אלה התיקונים ע"י המצות שבניי עושין. ועי"ז מזדככין הנפשות של בניי:

13) שפת אמת - פסח, שנת תרמ"ג

בפסוק וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרֶם יִחְמָץ מְשַׁאֲרְתֶם צָרְרֹת כו' שירי מצה ומרור שהיו מחבבין המצות כו'. דאיתא שירי מצוה מעכבין את הפורעניות. כי הנה שורש המצוה היא למעלה בשמים. אבל ע"י התוספות שמחה והכנות של המצוה יכולין להיות נושע גם בעוה"ז. ולכן מצינו בארץ מצרים שהיה הפסח מקחו בעשור. והאמירה הי' עוד בר"ח. וכדאיתא ג"כ בגמ' שואלין ודורשין קודם הפסח כו'. והענין ע"י שהיו עדיין בגלות ולא היו יכולין להתדבק בעיקר המצות הקדושים רק ע"י הכנה כנ"ל. וכן הענין גם עתה שע"י שמחה של מצוה יכולין להתקרב. וידוע כי גוף האדם הוא רק מלבוש לנשמה ונפש הפנימי. וז"ש משארותם צרורות בשמלותם. ששירי המצוה יכולין ביותר להתדבק בגוף האדם. וללמוד לנו דרך מחכמת אבותינו שרצו להיות נושע ע"י שירי המצוה שהכירו את מדריגתם, וגודל רוממות הא-ל ית' ומצותיו. וכן ג"כ ניתן לדורות ז' ימים תאכל עליו מצות. וששה רשות הם. והוא ענין שירי מצוה. וז"ש למען תזכור כו' כל ימי חיך, שעל ידי השירי יש אחיזה גם לימי הירידה כמ"ש לרבות הלילות.